

Често путујем у иностранство и готово ме без изузетака пријатељи странци питају с различитим интензитетом чуђења шта се то побогу дешава у мојој земљи. Ево шта им ја кажем. Прво, немојте погрешно схватити изборе 2016.

Насупрот неким коментарима, амерички политички систем није уништен таласом популизма. Истина, имамо дугу историју побуне против елите. Доналд Трамп је искористио традицију која се доводи у везу с лидерима као што су Ендру Џексон и Вилијам Џенингс Брајан у деветнаестом веку и Хјуи Лонг и Џорџ Волас у двадесетом.

А ипак, Трамп је освојио готово три милиона мање гласова народа него његова ривалка. Изборну победу је однео тако што се додворио популистичком презиру у три државе "Појаса рђе", у Мичигену, Пенсилванији и Висконсину, које су раније гласале за демократе. Да је сто хиљада људи у овим државама другачије гласало, Трамп би био поражен у Изборном колеџу и не би постао председник.

Односно, Трампова победа указује на прави проблем све веће друштвене и регионалне неједнакости у Сједињеним Државама. Недавно објављени бестселер Џеј Ди Ванса "Тхе Хиллбиллу Елегу" уверљиво описује огромну разлику између Калифорније и Апалачије.

Истраживање економиста с Принстона Ен Кејс и Ангуса Дитона показује да су демографски трендови међу белцима ниже класе без факултетске дипломе гори него међу исто таквим Афроамериканцима, који су током историје представљали ниже екстреме неједнакости. Стопа смртности међу белцима без факултетске дипломе је 1999. била за око 30 одсто нижа него међу исто таквим Афроамериканцима; до 2015. је била за 30 одсто виша.

Штавише, стопа запослености у производњи, некадашњем главном извору добро плаћених радних места за белце из радничке класе, у последњој генерацији је забележила нагли пад, на само 12 одсто радне снаге. Те претходно демократске бираче привукла су Трампова обећања да ће продрмати ствари и вратити радна места у производњи. Иронија је у томе што би Трампови напори да поништи закон о здравственој нези председника Барака Обаме погоршали квалитет њиховог живота.

Друга ствар коју говорим својим пријатељима странцима јесте да не потцењују Трампове комуникативне способности. Многи су увређени његовим бурним изливима на Твитеру и шокантним занемаривањем чињеница. Али Трамп је ветеран ријалити телевизије, где је научио да је кључ успеха стављање монопола на пажњу гледалаца и да се то постиже екстремним изјавама, не пажљивим разматрањем истине.

Твитер му помаже да дефинише агенду и одврати пажњу критичара. Оно што вређа коментаторе у медијима и образовном систему не оптерећује његове присталице. Али пошто се од своје трајне егоцентричне кампање окрене ка покушају да руководи, Твитер постаје мач с две оштрице који одвраћа потребне савезнике.

Треће, говорим својим пријатељима да не очекују нормално понашање. Обично се председник који губи гласове народа пребацује на политички центар да би задобио додатну подршку. То је оно што је Џорџ Буш успешно урадио 2001. Насупрот томе, Трампове тврдње да је он однео победу и када је реч о гласовима народа и понашање као да је то стварно урадио се допадају његовом основном гласачком телу.

Иако је Трамп у министарствима одбране, спољних послова и у Министарству за унутрашњу безбедност на чврсте позиције поставио људе из редова центра, његов избор за Агенцију за заштиту животне средине и Министарство здравља су из

екстремних редова Републиканске странке. Његово особље у Белој кући је подељено између прагматичара и идеолога, а он опскрбљује и једне и друге.

Четврто, нико не треба да потцењује америчке институције. Моји пријатељи понекад говоре као да је пропаст света и питају да ли је Трамп опасан нарцис као Мусолини. Ја им кажем да не паниче. САД није Италија из 1922. и поред свих својих проблема. Наша национална политичка елита је често поларизована, али то су били и оснивачи Америке.

Приликом осмишљавања Устава САД циљ оснивача није био да се обезбеди складна влада, већ да се ограничи политичка моћ системом кочница и равнотежа који отежава пројекцију те моћи. Постоји виц да су оснивачи створили политички систем који краљу Џорџу онемогућава да влада над нама, као и било коме да икада над нама влада. Нефикасност је у служби слободе.

Трампов председнички мандат је још увек у раној фази и не можемо бити сигурни шта би могло да се деси након, рецимо, великог терористичког напада. Међутим, судови, Конгрес и државе за сада имају администрацију кочница и равнотеже, како је Медисон планирао. А цивилни службеници на сталним позицијама у извршним телима представљају додатни систем кочница и равнотежа.

Коначно, моји пријатељи питају шта све то значи за америчку спољну политику и либерални међународни поредак који предводе САД од 1945. Искрено, не знам, али мање бринем због успона Кине него због успона Трампа.

Иако су се амерички лидери, укључујући Обаму, жалили на готоване, САД су давно преузеле руководство у обезбеђивању кључних глобалних јавних добара - безбедност, стабилну међународну валутну резерву, релативно отворена тржишта. Упркос проблемима у међународном поретку под руководством САД, свет просперира, а сиромаштво се смањује. Али, не можемо бити сигурни да ће то да траје. Биће потребно да САД сарађују с Кином, Европом, Јапаном и осталима да би управљале транснационалним проблемима.

Током кампање 2016. Трамп је био први главни кандидат странке у последњих 70 година који је довео у питање систем америчког савеза. Од преузимања функције у јануару,

изјаве Трампа и оних које је поставио на функције указују да ће он највероватније трајати. Најзад, америчка тврда и мека моћ углавном потиче од чињенице да САД имају 60 савезника (док Кина има свега неколико).

Али стабилност мултилатералних институција које помажу руковођење светском економијом и глобалним заједницама је неизвеснија. Трампов директор за буџет говори о буџету тврде моћи с фондовима који су одсечени од система Стејт департамента и Уједињених нација. Остали званичници заговарају замену мултилатералних трговинских споразума "фер и избалансираним" билатералним аранжманима. И Трамп одбацује Обамине напоре за хватање у коштац с климатским променама. Говорим својим пријатељима да бих волео да могу да их утешим у вези са овим питањима. Али не могу.

Аутор је професор на Харварду

(Данас)